

PIEKRASTES BIOTOPU AIZSARDZĪBA DABAS PARKĀ «PIEJŪRA»

PROJEKTA PĀRSKATS

Piekrastes biotopu aizsardzība dabas parkā «Piejūra»

LIFE CoHaBit LIFE15 NAT/LV/000900

Projekta norises laiks: 01.09.2016 - 31.03.2021

Vadošais partneris: Carnikavas novada dome / www.carnikava.lv

Sadarbības partneri:

Dabas aizsardzības pārvalde / www.daba.gov.lv

Biedrība "Baltijas krasti" / www.baltijaskrasti.lv

Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments / www.rdpad.lv

Budžets: 970 067 EUR

Eiropas Komisijas LIFE programmas līdzfinansējums: 582 041 EUR

Valsts reģionālās attīstības aģentūras Latvijas Vides aizsardzības fonda administrācijas un projekta partneru līdzfinansējums: 126 330 EUR

www.dabasparkspiejura.lv

www.karte.dabasparkspiejura.lv

Pārskats izdots LIFE programmas projekta "Piekrastes biotopu aizsardzība dabas parkā "Piejūra" (LIFE CoHaBit, Nr. LIFE15 NAT/LV/000900) ietvaros, kas tiek īstenots ar Eiropas Komisijas LIFE programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras Latvijas vides aizsardzības fonda administrācijas finansiālu atbalstu. Par materiāla saturu ir atbildīgi tikai un vienīgi Projekta ieviesēji un tajā paustie apgalvojumi nav uzskatāmi par Eiropas Komisijas viedokli.

Sagatavoja: Inga Hoņavko

Foto un attēli: Daiga Segliņa, no projekta arhīva

Dizains, grafikas un makets: Gundega Lojāne

Iespiests: tipogrāfijā «Zemgus LB»
uz FSC® sertificēta papīra

©Carnikavas novada pašvaldība, 2021

Dabas parks «Piejūra» ir viens no vecākajiem dabas parkiem Latvijā – dibināts 1962. gadā kāpu mežu, priekškāpu un pludmales aizsardzībai, ietverot piekrasti no Vecākiem līdz Gaujas grīvai. 1999. gadā dabas parks tika paplašināts, aptverot teritoriju no Vakarbulļiem līdz Inčupei. 2002. gadā to iekļāva Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju tīklā *Natura 2000*.

Dabas parks «Piejūra» atrodas Rīgas līča piekrastē un tā kopējā platība ir 4180 hektāru. Dabas parks ir kompleksa teritorija ar augstu aizsargājamo biotopu īpatsvaru un lielu sugu daudzveidību:

- 24 Eiropas Savienības nozīmes aizsargājami biotopi aizņem 84% no dabas parka platības;
- konstatētas 129 Latvijā un 59 Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamas sugas;
- dabas parks aizņem 7% no jūras krasta kopgaruma Latvijā;
- dabas parks ir ticis atzīts par vienu no piecām vissvarīgākajām vietām Eiropas reģionā mazajam zīriņam *Sterna albifrons* un stepes čipstei *Anthus campestris*;
- Mangaļsalas pazemes būves ir nozīmīga sikspārņu ziemošanas vieta un gar piekrasti koncentrējas sikspārņu migrācijas ceļš;
- teritorijai ir liela ainaviskā vērtība, ko raksturo izteikts kāpu reljefs, plašie meži ar vecu priežu klātbūtni un maz pārveidota piekraste.

Projekta īstenošanas vieta Latvijā – dabas parks «Piejūra»

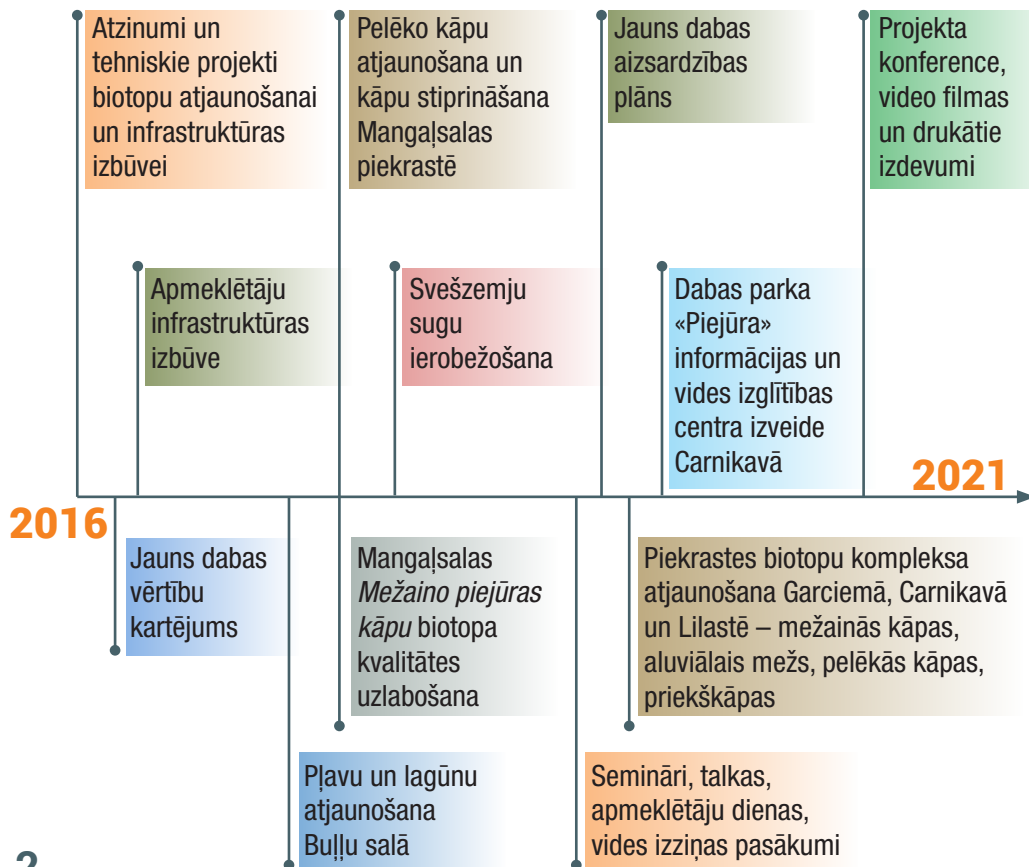

LIFE CoHaBit PROJEKTS

LIFE CoHaBit projekts īstenots, lai uzlabotu retu un aizsargājamu piekrastes biotopu stāvokli, mazinātu antropogēnās ietekmes sekas un līdzsvarotu dabas parka «Piejūra» apmeklētāju intereses ar piekrastes bioloģiskās daudzveidības pastāvēšanu.

Projekta uzdevumi:

- Atjaunot informāciju par dabas parka «Piejūra» dabas vērtībām un plānot to apsaimniekošanu nākamajiem 12 gadiem;
- Izvērtēt dabas parka apmeklētāju slodzi un izmantot *zaļos risinājumus* kāpu erozijas mazināšanā;
- Atjaunot nozīmīgas augu un putnu sugu dzīvotnes Vakarbuļļu plāvās un Daugavgrīvas lagūnās;
- Mazināt svešzemju un invazīvu augu sugu izplatību dabas parka plāvās, kāpās un mežos;
- Atjaunot pelēkās kāpas;
- Uzlabot dabas parka mežaino kāpu biotopu kvalitāti;
- Iesaistīt sabiedrību dabas parka «Piejūra» vērtību izziņāšanā, organizēt izglītojošus pasākumus;
- Uzlabot apmeklētāju infrastruktūru, izveidojot vienotu informācijas centru par dabas parku.

4 KĀPU BIOTOPĪ UN TO ATJAUNOŠANA

Dabas parks «Piejūra» kāpu biotopi – gan priekškāpas, gan pelēkās kāpas ir pārstāvētas plaši, to platība pārsniedz 300 hektāru. Lielais apmeklētāju skaits būtiski ietekmē kāpu stabilitāti – kāpas tiek izbradātas, veidojas kāpu valņa pārrāvumi, raksturīgais augājs izzūd. Tas veicina pastiprinātu eroziju un krastu izskalošanu pat nelielās vētrās.

Projektā esam **stiprinājuši priekškāpas** no Mangaļsalas līdz pat Lilastei, erozijas skartākajās vietās ieklājot priežu zarus un izbūvējot smiltis uzkrājošas sētiņas:

- priežu zaru pinuma sētiņas – zari iegūti no attīrītajām pelēkajām kāpām;
- niedru pinuma sētiņas – niedres iegūtas no Daugavgrīvas lagūnām.

Sētiņu kopgarums sasniedz 7 kilometrus

2020. gada pavasarī aiz sētiņām stādītas kāpu graudzāles, kas ar savu sakņu sistēmu notur sapūstās smiltis un palīdz veidoties kāpas valnim. Pie galvenajām izejām uz pludmali sētiņas uzstādītas arī apmeklētāju plūsmas virzīšanai, lai mazinātu plašus izbradājumus kāpās un apmeklētāji izmantotu pieejamo infrastruktūru.

Pelēkās kāpas ir biotops, kura pastāvēšana ir atkarīga no apsaimniekošanas – kāpas ir regulāri jāattīra no blīva priežu apauguma.

Pelēkajās kāpās esam daudzveidojuši kāpu ainavu:

- izzāgējuši jaunākās un blīvāk saaugušās priedes un atsevišķus krūmus;
- atstājuši lēni augošas vecākās un lielākās priedes;
- atstājuši ainaviskas, ieputinātas priedes ar zemiem piezemes zariem;
- atstājuši nenozāgētus vecos kārklus, lai neveicinātu blīvu kārklus atvašu saaugšanu.

Pelēkās kāpas atjaunotas 18 hektāru platībā

Pelēkajās kāpās aug sausumu un siltumu mīloši augi, kuriem nepieciešama atklāta ainava. Dabas parka «Piejūra» pelēkās kāpas ir viena no nedaudzām **steps čipstes** dzīvotnēm Latvijā. Šis nelielais putns savu barību – kukaiņus – meklē uz zemes, kur ir skraja veģetācija un atklāti smilšu laukumi.

ZĀLĀJU UN LAGŪNU BIOTOPI UN TO ATJAUNOŠANA

Dabas parkā «Piejūra» lielākās zālāju platības koncentrējas Buļļu salā – Vakarbuļļos un Daugavgrīvā. Dabas parks ir trešā nozīmīgākā *Natura 2000* teritorija Latvijā **Piejūras zālāju** saglabāšanai. Zālājiem ir nepieciešama regulāra uzturēšana – pļaušana vai ganīšana.

Lai atjaunotu **Piejūras zālājiem** raksturīgo sugu sastāvu:

- zālājus esam pļāvuši vairākas reizes sezonā, pļaujot joslās;
- ar grābekļiem un ecešām ir noņemta vecā zāle un ierīkoti vairāki atsegtas augsnes laukumu, lai tajos ieviestos tipiskie augi;
- esam sējuši mazā zvagaļa *Rhinanthus minor* sēklas, lai samazinātu niedru blīvumu;
- likvidētas Kanādas zeltgalvītes *Solidago canadensis* audzes Daugavgrīvas zālajos.

Zālāji atjaunoti 11 hektāru platībā

Lagūnu pastāvēšana ir atkarīga no periodiskas jūras ūdens ieplūšanas. Daugavgrīvas lagūnas nav savienotas ar jūru un to applūšana var notikt tikai ļoti spēcīgu vētru laikā.

Neapsaimniekotas, lagūnas aizaug ar niedri un strauji samazinās sugu daudzveidība.

Piejūras zālājos sausākas vietas mijas ar mitrākām un pat ļoti slapjām vietām. Mainīgais mitruma režīms ir priekšnosacījums augu, kukaiņu un putnu daudzveidībai un vienlaikus arī izaicinājums apsaimniekotājiem.

Daugavgrīvā zālāji un lagūnas veido vienotu ekosistēmu, kuru apdzīvo daudzas putnu sugas.

Atjaunojot lagūnām raksturīgus apstākļus, kas ir piemēroti dažādu putnu ligzdošanai, Daugavgrīvas lagūnu teritorijā esam:

- pļāvuši niedres, kas vēlāk izmantotas niedru sētiņu izveidei priekškāpās jūras piekrastē;
- izcirtuši krūmus;
- atjaunojuši piekļuvi lagūnu krastiem, kur putniem baroties.

Lagūnās niedres pļautas 5 hektāru platībā

Pļautajās platībās daļa niedrāju katru gadu ir saglabāta, jo tie ir nepieciešami niedrājos mītošajiem putniem un ir to dabiskā dzīvesvide.

Daugavgrīvā var novērot ap 60 putnu sugām, to vidū arī retas un aizsargājamas. Dabas parka Rīgas daļu šķērso viens no Eiropā nozīmīgākajiem putnu migrācijas ceļiem – Baltās un Baltijas jūras putnu migrācijas ceļš.

Jauni informācijas stendi, parka robežu zīmes, norobežojošās barjeras, apmeklētāju infrastruktūra – visa parka teritorijā

LIFE CoHaBit PROJEKTA DARBĪBAS VIETAS

DABAS PARKĀ «PIEJŪRA»

Zālāju un lagūnu atjaunošana
Bulļu salā

Svešzemju un invazīvo augu sugu ierobežošana
zālajos, kāpās un mežos

Pelēko kāpu atklātās ainavas
atjaunošana

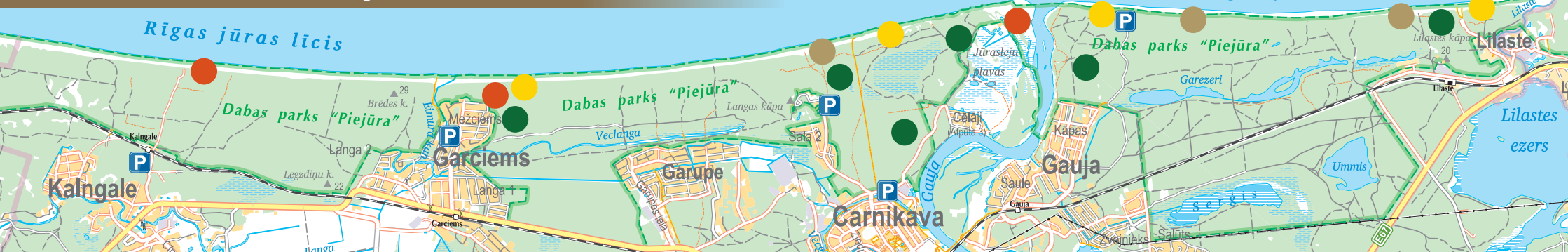
Mežu struktūras kvalitātes un ainaviskās vērtības uzlabošana
stādīto un sēto priežu audžu dabiskošana

Kāpu stiprināšana un erozijas seku mazināšana
piekrastē

CARNIKAVAS NOVADS – Kalngale, Garciems, Carnikava, Lilaste

10 MEŽA BIOTOPI UN TO ATJAUNOŠANA

Dabas parku «Piejūra» galvenokārt klāj meži. **Mežainas piejūras kāpas** aizņem 66% no dabas parka kopējās platības. Šie kāpu meži ir ļoti dažādi – sākot no stādītām, sētām un nekad nekoptām jaunu priežu audzēm, līdz pat bioloģiski un ainaviski augstvērtīgiem, simtgadīgiem priežu mežiem uz izteikta kāpu reljefa.

Darbus Mežainajās piejūras kāpās esam veikuši, lai dažādotu stādītās un sētās priežu audzes un veidotu dabiskajam mežam raksturīgu struktūru:

- veidotas lauces un atvērumi ap vecākajām un lielākajām priedēm;
- izzāgētas jaunākās priedes ap ekoloģisko koku grupām;
- retinātas stādītās audzes dažādā intensitātē;
- saglabātas kritalas, sausokņi un ainaviskie koki;
- atsevišķos laukumos noņemta nobiru un sūnu kārtā, atsedzot smiltis;
- līdzinātas tehnikas atstātās pēdas.

Veikto darbu labvēlīgā ietekme uz Mežaino piejūras kāpu ainavisko un bioloģisko vērtību pilnā mērā būs sasniegta pēc vairākiem gadiem.

Dabiski veidojušās **Mežainajās piejūras kāpas** ir gaišs mežs, kurā ielūst saules gaisma un siltums.

Garcimā un pie Langas upes mežu kvalitāte uzlabota, ierobežojot arī svešzemju sugu izplatību:

- puķu spriganes audzes mežos pie Langas upes;
- izcirsti korinšu un aroniju krūmi Garcimu ieskaujošajās Mežainajās piejūras kāpās.

Mežu struktūras un ainaviskās kvalitātes uzlabošanas darbi veikti 148 hektāros Mežaino piejūras kāpu no Mangaļsalas līdz Lilastei

Izaicinājumi meža biotopu atjaunošanā:

- darbu veikšana ļoti apmeklētā Latvijas piekrastes daļā, apdzīvoto vietu tuvumā;
- liela sabiedrības interese un plašs iesaistīto pušu loks;
- pirmo reizi notika tik apjomīgi biotopu kopšanas darbi dabas parka mežos;
- meža darbu veikšana ziemā bez sasaluma un sniega.

Svešzemju un invazīvo augu sugu izplatība ir viens no būtiskākajiem dabas parka vērtību apdraudējumiem. Šo sugu ierobežošanai dabas parka mežos, kāpās un pļavās esam izmantojuši dažādas metodes.

Apsaimniekošanas darbi veikti vairāk kā 60 hektāru lielā platībā.

Krokainā roze *Rosa rugosa*

Spēcīga sakņu sistēma, spēj atjaunoties no sakņu fragmentiem un veido lielas audzes.

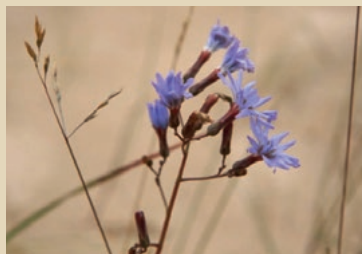
Savulaik stādītas dekoratīviem nolūkiem, galvenokārt piekrastes kāpu stiprināšanai.

Kanādas zeltgalvīte *Solidago canadensis*

Ziemeļamerikas suga, kas Eiropā un Latvijā ieviesta kā dārzu krāšņumaugs.

Dārzebēglis, kas neapsaimniekotās vietās – zālājos, ceļmalās un krūmājos veido lielas audzes.

Tatārijas salāts *Lactuca tatarica*

Eirāzijas stepju zonas augs. Latvijā strauji izplatās Rīgas jūras līča piekrastē.

Var ziedēt vairākas reizes sezonā un strauji iesējas atklātās smilts laukumos.

Puķu sprigane *Impatiens glandulifera*

Invazīva suga, kuras izcelsme ir Himalajos. Veido lielas audzes.

Dārzebēglis, kas izplatās ar sēklām apdzīvoto vietu tuvumā. Patīk mitras un barības vielām bagātas vietas – upju ielejas, mitrie meži.

Vārpainā korinte *Amelanchier spicata*

Korinšu ieviešanos priežu mežos ir veicinājis cilvēks – gan mērķtiecīgi stādot, gan izvedot dārza atkritumus mežā.

SVEŠZEMJU UN INVAZĪVO AUGU SUGU IEROBEŽOŠANA

● Vakarbuļļi, Gaujas grīva

Krūmu izciršana un sakņu izrakšana.

Augsnes virskārtas frēzēšana un sakņu fragmentu izlasīšana.

● Daugavgrīva

Intensīva pļaušana vairākas reizes sezonā pirms ziedēšanas.

Augu sakņu izrakšana blīvākajās audzēs.

● Vakarbuļļi, Rītabuļļi, Kalngale

Auga un tā saknes izraušana ar rokām - kāpu ravēšana divas reizes gadā pirms ziedēšanas.

● Daugavgrīva, Langas upe Garciemā

Auga un tā saknes izraušana ar rokām, kaplēšana un pļaušana ziedēšanas sākumā.

● Vakarbuļļi, Garciems

Krūmu nozāģēšana un sakņu izrakšana.

14 MONITORINGA REZULTĀTI

- Piejūras zālāju un lagūnu kompleksā niedru blīvums ir būtiski samazinājies un ievērojami palielinājusies raksturīgo augu sugu daudzveidība. Atjaunotās teritorijas kļuvušas piemērotākas tajos mītošajiem bridējputniem, būtiski pieaugusi pļavu putnu sugu daudzveidība un ligzdojošo pāru skaits.
- Jūras piekrastē – priekškāpās uzkrājas būtisks smilšu apjoms – 3–5 m³ smilšu uz 1m/gadā. Jaunajā kāpas valnī ieviešas raksturīgās augu sugas.
- Dabas parka jaunāko mežu struktūra kļuvusi daudzveidīgāka un ir radīti piemēroti apstākļi sausieņu mežiem raksturīgo sugu izplatībai, kā arī bioloģiski un ainaviski augstvērtīgu mežu attīstībai.
- Pelēko kāpu atjaunošanas rezultātā ir būtiski uzlabota dzīvotņu kvalitāte stepes čipstei un tuvākā nākotnē ir sagaidāmi jauni ligzdošanas gadījumi. Kopumā ir palielināta kāpu putniem piemēroto biotopu kopējā platība ievērojamā dabas parka «Piejūra» daļā.
- Dabas parka «Piejūra» apmeklētība ir pieaugusi, tomēr antropogēnās slodzes mazināšanu būtiski ir sekmējusi izveidotā apmeklētāju infrastruktūra un projektā īstenotie *zaļie risinājumi*.

SABIEDRĪBAS IESAISTE

- Vismaz **32 000** unikālie mājaslapas apmeklētāji un sasniegtā sociālo tīklu auditorija ap **784 000**;
- uzstādīti **7** informācijas stendi par dabas parka vērtībām un vairāk kā **20** informācijas zīmes darbu veikšanas vietās;
- skatāmas **4** īsfilmas un **2** videoklipi;
- drukātā formātā izdoti un elektroniski pieejami **bukleti un brošūras** par dabas parku;
- publicēts ap **100** dažādiem rakstiem par projekta tematiku;
- sagatavotas un publicētas **3** zinātniskās publikācijas;
- notikusi **1** starptautiska konference par jūras piekrastes biotopu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un aizsardzību;
- noorganizēti **36** pasākumi, kurus apmeklējuši vairāk nekā **600** dalībnieku;
- aktīva vietējo iedzīvotāju un dažādu organizāciju līdzdalība dabas parka apsaimniekošanas plānošanā un vērtību izziņāšanā;
- projekta rezultāti prezentēti **6** dažādos starptautiskos pasākumos;
- izveidota **mobilā lietotne** dabas parka apmeklētājiem;
- izveidots un darbu sācis **Dabas parka «Piejūra» informācijas un vides izglītības centrs Carnikavā**.

LIFE CoHaBit PROJEKTA ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMS

Veicot apjomīgus biotopu atjaunošanas un kopšanas darbus kāpās, zālajos, lagūnās un mežos vairāk kā 230 hektāru platībā, **labvēlīga ietekme panākta vismaz 960 hektāros jeb 1/4 dabas parka teritorijas.**

Ir veicināta **sabiedrības izpratne par biotopu kopšanas darbu nepieciešamību**, to nozīmi bioloģiskās daudzveidības un aizsargājamo teritoriju dabas vērtību saglabāšanā.

Atjaunota un pilnveidota **apmeklētāju infrastruktūra** un Carnikavā izveidots vienots dabas parka «Piejūra» tūrisma **informācijas un vides izglītības centrs.**

Kāpu stiprināšanai un apmeklētāju slodzes seku mazināšanai sekmīgi **pielietoti zaļie risinājumi.** Projektā pielietotā kompleksā pieeja – pelēko kāpu attīrīšana un materiālu izmantošana priekškāpu stabilizēšanai ir **jauna un ilgtspējīga pieeja kāpu biotopu atjaunošanai Latvijā.**

Ierobežota **svešzemju un invazīvo sugu tālāka izplatīšanās** dabas parka zālajos, kāpās un mežos.

No jauna **apzinātas dabas parka «Piejūra» dabas vērtības**, noteikti to apsaimniekošanas mērķi un prioritāri veicamie darbi nākamajiem 12 gadiem.

Attīstīts **sadarbības modelis** starp valsts, pašvaldību un sabiedriskajām organizācijām un pielietotas ilgtspējīgas metodes, sabiedrībai nozīmīgu piekrastes mežu kvalitātes un ainaviskās vērtības uzlabošanā.

LIFE CoHaBit projekts īstenojs, lai uzlabotu retu un aizsargājamu piekrastes biotopu stāvokli, mazinātu antropogēnās ietekmes sekas un līdzsvarotu dabas parka «Piejūra» apmeklētāju intereses ar piekrastes bioloģiskās daudzveidības pastāvēšanu.

Vairāk par projektu LIFE CoHaBit:

dabasparkspiejura.lv

[/DPiejura](https://twitter.com/DPiejura)

[/dabasparkspiejura/](https://facebook.com/dabasparkspiejura/)

